

ČS ASOCIACE VODÁRENSKÝCH EXPERTŮ

Stručná informace o vzniku a cílech

Úpravna pitné vody je většinou tím posledním a jediným stupněm, který má, resp. musí, přeměnit povrchovou nebo podzemní vodu na vodu pitnou před tím než se dostane ke spotřebiteli. Asi si stále málokdo uvědomuje, že tělo každého zásobovaného odběratele je, obrazně řečeno, přímo spojeno s rukama a mozky pracovníků ve vodárenství. Především oni, a pak zařízení úpraven vody, jsou skutečně tou poslední instancí, na které záleží, jaká voda poteče z našich vodovodních kohoutků a jaká voda bude vstupovat do lidského těla.

Technologie úpravy vody využívá řady chemických, fyzikálně-chemických, fyzikálních a biologických procesů. S postupem poznání těchto procesů a zvyšujícím se znečištěním životního prostředí se vodárenská technologie zdokonaluje ale také zesložitňuje. Těžko budeme hledat analogii s jinými obory výrobní činnosti v tom, že musí dosud zaručit prakticky při libovolné změně kvality vstupní suroviny (vody odebírané z vodního toku, vodní nádrže či z podzemních zdrojů) normovanou kvalitu výstupního produktu, tj. pitné vody. Přitom co do množství je úprava vody pravděpodobně objemově nejmohutnější technologií v národním hospodářství. Proto se jakékoliv změny nákladů na úpravu výrazně projevují v ekonomice zajišťování této životně důležité látky.

Jednotlivé **procesy a zařízení** využívané při úpravě vody **jsou předmětem výzkumu** (tzv. základního i aplikovaného) i na mnoha opravdu špičkových pracovištích, která má širší veřejnost v povědomí spíše ve spojení s atraktivnějšími obory (Harvard University, University of California, US Environmental Protection Agency, Imperial College London, Francouzská akademie věd - C.N.R.S. atd.). Problematika tohoto oboru je dnes již natolik složitá a rozsáhlá, že se výzkumní pracovníci musí specializovat na studium jednotlivých dílčích procesů a zařízení. Nicméně funkce celého systému, tj. od zdroje surové vody přes technologii úpravy vody po distribuci pitné vody, musí splňovat s vysokým stupněm zabezpečení vytčený cíl - do dávkou kvalitní pitné vody.

Jednotlivé stupně a procesy se musí vzájemně vhodně doplňovat. To je možné jen **neustálou intenzívní komunikací** mezi zainteresovanými pracovníky a následnou kvalitní syntézou všech teoretických a praktických poznatků. V současné době je tento systém neustálé analýzy a syntézy na všech úrovních řízení nezbytný, avšak u nás je stále dosti zanedbáván. Pokud musí organizační struktura vodárenství vzdorovat zásadním či rychle se měnícím vnějším podmínkám (nové druhy znečištění zdrojů surové vody, zpřísnující se požadavky na kvalitu pitné vody, omezená dostupnost finančních prostředků atp.) má bez dostatečného přísunu kvalitních informací v mnoha případech tendenci selhávat či rozhodovat neefektivně.

Východiskem, které se běžně uplatňuje jinde, je, že v momentech, kdy se objevují netradiční otázky či je třeba řešit jiné než operativní problémy se doplní tradiční schéma manažer - provozní jednotka na funkční trojúhelník, který bychom mohli opět zjednodušeně charakterizovat jako strukturu "**manažer - expert - provozovatel**". Jedině tak je možné uvést systém zásobování pitnou vodou do jakési dynamické rovnováhy, která bude schopná včas a adekvátně reagovat na měnící se vnější podmínky, bude splňovat požadavky na něj kladené a to při současné optimalizaci vynakládaných prostředků.

Jsme přesvědčeni, že jeden z vrcholů zmíněného trojúhelníku - **expertní (vědecká, výzkumná) sféra** - nehraje u nás dosud stále roli, která jí v rozvinutých zemích běžně přísluší, a za kterou však současně nese i plnou odpovědnost. To bylo základním

motivem pro ustavení profesní asociace odborníků z oborů zabývajících se zásobováním pitnou vodou.

Ohlédneme-li se zpět a porovnáváme-li stav u nás se stavem ve vyspělých zemích, vidíme, že v padesátých a snad ještě začátkem let šedesátých byla **úroveň našeho vodárenství** srovnatelná s poznáním a praxí ve světě. Dnes tomu tak v mnoha případech není a to i přes to, že máme nesporně kvalitní intelektuální zázemí. Příčiny můžeme hledat zejména ve velmi špatné organizaci a koordinaci výzkumu, jeho dřívější výrazné monopolizaci a tím neexistenci konkurenčního prostředí (a následné postupné destrukci), prakticky nulové stimulaci skutečných tvůrčích pracovníků v tomto oboru a velmi nízkému zájmu potenciálních uživatelů výsledků výzkumu o progresivní nové postupy, což je důsledkem způsobu státního financování vodárenství v minulosti. Ani v současné době se situace nijak znatelně nezměnila. To vše je v paradoxním rozporu s množstvím hlasů u ekologické a ekonomické zdi nářků.

Odpovědní pracovníci rozhodovací sféry (zejména na úrovni menších sídel) jsou stavěni před obtížné otázky volby nejhodnějších řešení a očekáváme, že určitou pomoc jim může přinést **nezávislá oponentura** provedená kvalitní profesní asociací. Nemůžeme si již dále dovolovat výstavbu zařízení podle zastaralých koncepcí, ale i umělou zaměstnanost na výzkumu otázek v zahraničí již dávno vyřešených a provoz starších vodáren bez trvalého a kvalifikovaného úsilí o jejich inovace vycházející z nových poznatků.

Naši současní i budoucí členové pracují na mnoha místech v celém státě a v řadě různých institucí. Někdy tvoří pracovní skupiny, někdy jsou téměř osamoceni. Tím, že sdružujeme prokazatelně nejlepší odborníky, **jsme integrovanou informační jednotkou** v oblasti vodárenské vědy, výzkumu, vývoje a praxe, na kterou se může obrátit kdokoli z naší veřejnosti, bude-li chtít získat informace z našeho oboru. K tomu, aby tyto informace byly také maximálně objektivní a nezatížené negativními vnějšími vlivy či skupinovými zájmy jsme vypracovali zásady naší činnosti, které to zaručují. Vycházíme také z toho, že ani rozhodovací, ani provozní sféra nemůže průběžně sledovat záplavu vědeckovýzkumných informací v oboru naší působnosti a ani si je nemůže v potřebný čas rychle zajistit a odpovídajícím způsobem vyhodnotit. Snad není již dnes třeba připomínat, že včas a dobře zadaná expertiza kvalifikovanému týmu může ušetřit značné prostředky, většinou převyšující o několik řádů náklady na expertizu vynaložené.

ČS asociace vodárenských expertů (ČSAVE) vznikla podle zákona o sdružování občanů 83/1990 Sb. a byla registrována MV ČR dne 30.9.1991. Dne 2.10.1991 se konala zakládající valná hromada v zasedací síni tehdejšího FVŽP. Té se zúčastnil i ministr Ing. Josef Vavroušek, který byl velkým příznivcem myšlenek, které si ČSAVE dala do vínku a kterému jsme i dnes, několik let po jeho tragické smrti, velmi vděční.

Cílem činnosti ČSAVE je sdružovat odborníky za účelem odborného růstu, aktivizace intelektuálního a tvůrčího potenciálu členů, jeho širokého zpřístupnění a využití v celé naší společnosti a zlepšení vzájemné komunikace v oboru vodárenství resp. zásobování pitnou vodou (zdroje surové vody, technologie úpravy pitné vody, hygiena pitné vody, distribuce pitné vody). Proto se budeme soustřeďovat na:

- přenos poznatků světové vědy a know-how do naší vodárenské praxe
- spolupráci se státními orgány např. v prognózování trendů vývoje v oboru činnosti asociace, zavádění legislativních i dalších opatření
- spolupráci se státními orgány a jinými organizacemi z oblasti vodního hospodářství v hospodaření s fondy určenými pro oblast zásobování pitnou vodou, včetně vědy, výzkumu a vývoje v oborech, týkajících se působnosti ČSAVE
- expertizní, konzultační a oponentní činnost

- odbornou výchovu (konference, semináře atp.)
- reprezentaci svých členů doma a v zahraničních sdruženích stejného nebo podobného odborného zaměření
- hájení a uspokojování oprávněných zájmů a potřeb svých členů a dbání na profesionalitu práce a dodržování odborné etiky.

Asociace je tvořena individuálními členy řádnými, přidruženými, popř. čestnými. Kritériem pro získání řádného členství je kladný výsledek nominačního řízení, ke kterému je třeba předložit jednak určité množství výsledků prokazatelně vlastní tvůrčí práce v oboru působnosti asociace (tj. odborné publikace v knihách, časopisech či sbornících, patenty a významné realizované inovace v praxi), jednak je třeba získat alespoň 60% kladných hlasů v tajných volbách od řádných členů ČSAVE. Na druhou stranu nezakládá samo o sobě ani dosažené vzdělání ani vědeckopedagogické tituly nijaký nárok na bonifikaci při nominačním řízení pro získání řádného členství.

Přidružené členství vzniká prostým přihlášením se výboru ČSAVE. Přidružený člen je informován o veškeré činnosti asociace, může se jí zúčastňovat a má hlas poradní. Přidružené členství má zajistit těsné spojení mezi předními vodárenskými odborníky a jejich kolegy, kteří mohou získávané poznatky využívat. To umožní dosáhnout nejintenzivnějšího přenosu informací oběma směry. Přidružené členství má také iniciovat hlubší zájem o tvůrčí práci v oboru působnosti ČSAVE a pomáhat zájemcům k získání členství řádného.

ČSAVE má právní subjektivitu a ekonomickou samostatnost, je nezávislá a nepolitická. Členové ČSAVE jsou v ní sdruženi jako soukromé osoby. Výbor asociace má pouze funkci řídicí a koordinační a je komunikačním centrem Asociace. Nepřísluší mu jakékoli konečné rozhodování o odborných otázkách. To přísluší zásadně pouze celému plénu asociace či konkrétním pracovním skupinám, vzniklým zásadně jen po informování všech členů asociace výborem o předmětu zadání, k řešení jednotlivých úkolů.

K výsledkům práce ČSAVE patří např. vypracování přehledu rozhodujících problémů a priorit v oblasti zásobování pitnou vodou a stanovisko k zařízením na doúpravu pitné vody u spotřebitele (tzv. domácích filtrů). ČSAVE vypracovala také expertizní posudky na některé úpravny vody, eventuálně posudky na koncepci zásobování pitnou vodou v lokalitách Kružberk, Sázava, Káraný a Praha-Podolí. Také jsme měli možnost se vyslovit na přímou výzvu MZe k „Programu podpory vodohospodářského výzkumu“, který připravuje MZe společně s MZP.

Nejenom činnost ČSAVE, ale i **odborné klima u nás** oslabuje to, že značná část velmi renomovaných a výkonných členů asociace odešla postupně do důchodu a v oboru buď již vůbec nepracuje nebo jen ve velmi omezené míře. Litujeme také stavu, kdy pravděpodobně situace ve společnosti i v našem vodárenství nijak nepřispívá k tomu, aby mezi mladší generací byl o zájem o tvůrčí práci v tomto oboru. Proto také konference **Pitná voda** poskytují výrazné výhody pro účast jak seniorů v našem oboru, tak studentům řádného studia.

Kontakty na ČSAVE:

Doc. Ing. Petr Dolejš, CSc., W&ET Team, Box 27, Písecká 2, 370 11 Č.Budějovice,
e-mail: petr.dolejs@cmail.cz
Prof. Ing. Václav Janda, CSc., ÚTVP VŠCHT Praha, Technická 3, 166 28 Praha 6,
e-mail: vaclav.janda@vscht.cz